

FORTIDSMINNEFORENINGEN

FORENINGEN TIL NORSKE FORTIDSMINNESMERKERS BEVARING
ROGALAND AVDELING

ÅRSMELDING 2010/2011

Organisering

Avdelingsstyret:

Leder: Hans Dybvad Olesen

Nestleder: Grethe Holmboe

Økonomiansvarlig: Didrik Hereid

Styremedlemmer: Carl Egil Buch og Per Christoffer Salvesen

Varamedlemmer: Angunn Skeiseid, Per Th. Grimnes og Live Gram

Varamedlemmene deltar i alle styremøter.

Haugalandet lokallagsstyre:

Leder: Didrik Hereid

Styremedlemmer: Kåre Frøland, Gerhard Feuersenger, Arnfrid Opedal og Mette Paavola.

Sekretær: Avdelinga har ikke hatt betalt sekretærhjelp i denne styreperioden.

Revisor: Karstein Dalaker.

Valgkomite: Einar Solheim Pedersen (leder), Eva Watne og Mette Paavola.

Medlemmer: Avdelingen hadde pr. 31.12.2010 304 medlemmer, en tilbakegang på 11 siden samme tidspunkt i fjor.

Verd å verne, redaksjonskomite: Angunn Skeiseid (redaktør) og Live Gram.

Antikvarisk vernefond: Frederik Hansen (leder). Ingeborg Foldøy Solli og Kristin Barvik (for foldøyfamilien) Live Gram, Carl Egil Buch og Hans Dybvad Olesen (for avdelingsstyret).

Diplomhuskomiteen: Grete Holmboe (leder, antikvar Ryfylkemuseet, og avdelingsstyret), Lars Tveit (antikvar Karmøy), Arne Hoffmann (fungerende byantikvar Sandnes) og Per Christoffer Salvesen (museumsbestyrer Lund og avdelingsstyret).

Kontoradresse: Stavanger byarkiv, Lars Hertervigsgt 2, 4000 Stavanger.
Kontoret er ubemannet. Henvendelser til avdelingen skjer pr overflatepost, e-post eller telefon.

Styremøter: Styret har i perioden hatt 10 møter og har behandlet 75 saker, inkludert underpunkter. En del saker har vært tatt opp i flere møter. Styremøtene har vært avholdt i Stavanger byarkivets lokaler med unntak av styremøtet i august, se under.

Det årlige styremøtet utenfor Stavanger ble avholdt i august som en dagsekskursjon til Ryfylke. Grete tok i mot styret på Vigatunet, der Ryfylkemuseet for tiden driver omfattende restaurering sarbeider. Turen gikk videre innover til Hålandstunet i Erfjord, med omvisning i Målabua, med dekormåling fra tidlig 1600-tallet, og hovedhuset, som er et staselig minne over storgården i Ryflke Her inntok styret sin lunsj i herskapelige omgivelser. Etter styremøte i Ryfylkemuseet sine nye lokaler på Sand og en god middag på kulturhuset,, avsluttet rundreisen med tur til Li. Gården ble nylig kjøpt av Rogaland Fylkeskommune og Suldal kommune, der Ryfylkemuseet har tatt på seg ansvaret for vedlikehold og formidling. Det ble en svært innholdsrik tur i det fantastiske Ryfylkelandskapet.

Julemiddag: Tradisjonen tro inviterte styret til julemiddag 3.desember i Hansen-hjørnets andre etasje med Hild Sørby og Frederik Hansen som vertskap. Tidligere styreledere, antikvarer fra hele fylket og styremedlemmene deltok. De tilstedeværende antikvarene formulerte et ønske om et felles forum for fylkets antikvarer.

Årsmøtet 2010 ble holdt 10.mars i KINOKINO (det tidligere Rådhuseteatret) i Sandnes. Årsmøtets faglige del var viet Rådhuseteatrets omskiftelige historie Bygget er et godt eksempel på at bevaring gjennom bruk er en farbar vei for kulturvernet selv om man må akseptere større eller mindre bygningsmessige endringer. Live Gram og Hans Dybvad Olesen presenterte teatrets historie så vel som den siste tids forvandling til arena for kunst og kultur, gjennom tegninger, fotos og befaring. Årsmøtet samlet 20 medlemmer.

Oppsummering av perioden

Styrets medlemmer kommer fra alle deler av fylket og er yrkesmessig, praktisk og/eller teoretisk engasjert innen kulturminnevern. Den geografiske spredningen og yrkesmessige bakgrunnen gir et godt oversyn over det som rør seg i fylket innen foreningens arbeidsfelt.

Det legges mye arbeid i å behandle reguleringsplaner, rivesøknader, bevaringsplaner og andre offentlige saker innen foreningens arbeidsfelt.

Lokallag Haugalandet

Målsetning med lokallag på Haugalandet er å synliggjøre kulturminnevern mer i lokalmiljøet. Videre er det et mål å rekruttere flere medlemmer, da lokale vernesaker engasjerer mer. Markering av foreningens funksjon som høringspart i reguleringsaker har vært hovedfokus.

Det har vært avholdt 2 styremøter, og hovedarbeidet har vært å gjennomgå regulerings- og byggesaker som berører kulturminneverdier i de respektive kommunene. Styret har hatt befaringer, blant annet til Kopervik. Tema har vært kaiområdet og Kopervik sentrum, hvor nye erstatningsbygg har fått uheldige konsekvenser i det historiske gateløpet.

Samarbeid med verneinteresser i byen Nablus på Vestbredden

Som representant for Fortidsminneforeningen har Live Gram jevnlig kontakt med kulturverninteresser i Nablus og Nablusforeningen i Stavanger. Det er et ønske at lokalavdelingen kan være med til å spre kunnskap om kulturminner og vern i Palestina, og spesielt Nablus.

Hermetikkindustriens bygninger

Vi engasjerte oss i fjor i sikring av hermetikkfabrikken "Hermes" i Haugesundsgata 39. Da vår klage på rivingsvedtak ble behandlet var kommunalstyret "bemannet" med en vararepresentant og vedtak ble at bygningen skulle vernes. Vi jublet, men i sin tur klaget eier på vedtaket. Uten den verneinteresserte vararepresentanten ble endelig vedtak nok en gang riving, og sågar uten oppsettende virkning. Bygget ble revet et par dager senere. Fylkesmannen/ Riksantikvaren ble dermed fratatt muligheten til å bidra i prosessen. Vi beklager dette sterkt og mener et knappst mulig politisk flertall har overkjørte kulturverninteresser på brutalt vis. En mager trøst er at ordfører Leif Johan Sevland i sitt svarbrev til oss skrev at han selv var motstander av riving, men ikke kunne overprøve kommunalstyrets vedtak.

Generelt er vi urolige for Kommunens forvaltning av hermetikkindustriens bygninger. Vi erfarer hvorledes slike anlegg rives ett for ett, uten at det foretass noen samlet vurdering av hvilke som er verneverdige og hvilke som evt kan rives. Vi har derfor anmodet kommunens administrasjonen om å gjennomføre en registrering og analyse av gjenværende minner fra hermetikkindustrien. Dette må gjøres før flere markante anlegg forsvinner.

Verd å verne

Avdelingens medlemsblad kom ut med to nummer i 2010, ett på vårparten og ett sent på høsten. De har i stor grad omhandlet saker som styremedlemmene og andre har vært engasjert i og hatt lyst å skrive om. I hvert nummer har vi prøvd å ha en hovedartikkel, i den siste utgaven omhandlet den eksempelvis gammelt tradisjonshåndverk praktisert på Vigatunet i Hjelmeland. Ellers har den geografiske spredningen for temaer og problemstillinger vært god.

Seminarer og medlemsarrangementer **Medlemsturen**

Turen i år gikk til Kvitsøy søndag 5.september. Lokal giude var tidligere lærer Sophus

Tønnesen. Han tok de 20 deltakerne til mange av øyas severdigheter: Kirken, steinkorset i Leiasundet, Fyret og Kystgalleriet, der Linda Tveiterås serverte kaffe og sveler. Deretter spaserte vi gjennom Ydstebøhavn til Hummermuseet på Grøningen. Vi rakk også et besøk på Thor Meling trevarefabrikk, der ordfører Ole Olsen tok vel i mot og viste oss eksempler på restaurering av dører og vinduer så vel som kopiproduksjon til hus under restaurering. Dagen ble avsluttet med Kvitsøy komle på Kvitsøy Maritim. Det ble en strålende dag, inkludert ferjeturen Mekjarvik - Kvitsøy.

Medlemsmøte

27.september inviterte Fortidsminneforeningen til åpent møte om Stavanger nye kulturminneplan. Byantikvar Merethe Skogland presenterte høringsutkastet til "Kommunedelplan for kulturminner 2010 – 2025". Skogland la i sitt foredrag spesiell vekt på: Hvordan sikre fortsatt vern av trehusbyen, vern av kulturlandskap, etterkrigsarkitektur en og minner etter oljå. Etter foredraget ble det en livlig diskusjon om vern av nesten nye bygg, vern av kontorbygg og innholdet i verneplanen.

Møter og deltaking på arrangementer

På foreningens representantskapsmøte 4.-6.juni i Bergen møtte Hans Dybvad Olesen, Didrik Hereid og Carl Erik Buch. Mette Paavola møtte som medlem av hovedstyret.

I høst hadde Live Gram møte med Stavanger Museum, kulturhistorisk avdeling om et mulig utstillingssamarbeid om byen Nablus på Vestbredden. Dette vil være et samarbeid mellom Stavanger Museum, Byen Nablus, Nablusforeningen i Stavanger (ikke politisk vennsaksarbeid) og Fortidsminneforeninger. Stavanger museum var svært entusiastiske og vil gjerne satse på dette slik at det kan resultere i en utstilling på museet i 2012 eller 2013. For Fortidsminneforeningens rolle i dette samarbeidet vil det kulturminnefaglige være det sentrale.

På foreningens leder- og stabsmøte 29. og 30. oktober i Oslo møtte Hans Dybvad Olesen.

Vernepriser

Fortidsminneforeningens vernepris.

Diplomhuskomiteen tildelte for 2010 verneprisen til Skordalhuset som ligger i Rekefjord i Sokndal kommune. Det flotte empirehuset fra 1825 er preget av kontinuerlig og godt vedlikehold. Det har mange autentiske detaljer, og når forandringer har skjedd, er det gjort på en fagmessig måte der de antikvariske verdier er blir tatt hensyn til.

Huset ligger i ei lita husklynge på sørsiden av fjorden. Det er flere verneverdige hus i nabolaget. Sokndal kommune har mange verneverdige miljøer der de fleste er knyttet mot kystkultur. Sokndal og Nesvåg er de mest kjente.

Vi håper prisen kan motivere flere huseiere sør i Dalane til å ta vare på sine gamle verneverdige hus.

Prisen deles ut rundt påsketider i 2011, da kommer eier, Johanne Margrethe Skordal tilbake fra Oslo.

Stavanger kommunes vernepris

Huseier Hulda Drange mottok Stavanger kommunes vernepris for 2010 for rehabiliteringen av Øvre Strandgate 60. Drange får prisen for sin handlekraft og vilje til å gjennomføre en usedvanlig krevende restaureringsjobb helt i tråd med antikvariske prinsipper og med et svært vellykket resultat. Øvre Strandgate 60 ble bygget i 1869 i en kombinasjon av empire- og sveitserstil. Huset har alltid hatt en enkel standard, men har i de senere årene vært i svært dårlig stand. I 2006 ble huset varslet fredet, og siden den gang har huseieren gjennomført en omfattende restaurering. Byantikvaren har vært antikvarisk rådgiver gjennom restaureringsprosessen, som ble avsluttet juni 2010. Prisen består av diplom, plakett med Fortidsminneforeningens logo og kr. 25.000. Overrekkelsen fant sted ved en hyggelig sammenkomst hos prisvinneren.

Avdelingen har sendt følgende uttalelser og brev:

- 10.03., Sola kommune: Gang- og sykkelbro over 510 v/Flyplassv. Plan 0470, Sola.
- 10.03., Sola kommune: Røynebergveien, forbindelse mot sør. Plan 0457, Sola.
- 24.03., Rogaland fylkeskommune: Oppfordring om å verne Tanangergarasjene, Sola.
- 19.05., Asplan Viak AS: Merknad til varsel om planoppstart. Plan 2355P, Stavanger.
- 09.06., Karmøy kommune: Kommentar Kom.delplan FV 47, Åkra sør- Veakrossen.
- 17.06., Akvator AS: Kommentarer til oppstart regulering Vikje, Torvastad, Karmøy.
- 17.06., Sola kommune, ordfører H. Rege. Kommentar til plan om riving av Rådhuset.
- 18.06., Sauda kommune: Uttale – Kraftledning Dalvatn – Kartfoss, Sauda
- 24.08., Sola kommune: Kommentar til Reguleringsplan 0444, Tananger sentrum, Sola.
- 08.09., Sola kommune: Brev. Oppfordring til ny bruk av Røyneberg skole, Sola.
- 21.09., Lund kommune, ordfører O. Hafstad: Uttalelse om Ravndalhuset, Moi, Lund
- 17.10., Stavanger kommune: Høringsuttalelse, kommunedelplan for kulturminner 2010-2025. Vedlagt fem forslag til kulturminnrplanen.
- 24.10., Stavanger kommune: Merknad til Kommuneplanens arealdel 2010-2025.
- 30.10., Stavanger kommune: Klage, riving av Haugesundsgate 39, gbnr 53/831. Stavanger.
- ? Stavanger kommune: Merknader til detaljregulering for Børehaugen. Plan 223P, Stavanger.
- 12.12., Rennesøy kommune: Kommentar, Kommuneplan for Rennesøy 2010-2022.
- 16.12., Sola kommune: Merknad til reguleringsplan for Ølberg havn. Plan 0407, Sola
- 12.01., Karmøy kommune: Kommentar, detaljregulering. Vormedalsvegen med krysset Haugevegen. Plan 5029, Karmøy.
- 12.01., Karmøy kommune: Kommentar, Reg.plan for Spannavegen miljøgate. Plan 5035, Karmøy.
- 12.01., Multiconsult AS: Kommentar, oppstart re.planarb. Plan 0501 Jondalen, Sola
- 24.01., Rambøll AS: Kommentar, detaljplan for Myklebust, felt C, Plan 0499, Sola.
- 31.01., Jøsenfjord-entusiastene: Støtteerklæring om bevaring av båten Jøsenfjord.

Omtale i media

- Nov 10 Avisen Agder; omtale av årets vernepris i Sokndal.
- Nov 10 Dalane Tidende; omtale av årets vernepris i Sokndal.
- Nov 10 Stavanger Aftenblad; omtale av årets vernepris i Sokndal.

Styremedlemmers og medlemmers verv

i komiteer, styrer og andre organer, og styremedlemmers verv for andre, i de samme organ

Fortidsminneforeningens hovedstyre: Mette Paavola (styremedlem) fram til representantskapsmøtet juni 2010

Stavanger kommunes vernepris: Hans Dybvad Olesen (jury medlem) dessuten leder for Kommunalstyret for byutvikling, en representant for Stavanger arkitektforening og byantikvaren

Foreningen Gamle Skudeneshavn: Didrik Hereid (styremedlem)

Stiftelsen Engøyholmen Kystkultursenter: Helge Schjelderup (styreleder) og Hans Dybvad Olesen (vara til styret)

Stiftelsen Hummerparken i Espevær: Helge Schjelderup (styremedlem), Solbjørg Sandved (vara).

Stiftelsen Jørpeland's Brug: Grete Holmboe, observatør .

Stiftelsen Utstein Kloster: Mette Paavola (styremedlem), Hans Dybvad Olesen (vara).

Vern av hus i Rogaland: Hans Dybvad Olesen (styremedlem).
(Live Gram møter for Stavanger arkitektforening og Carl Egil Buch møter som stilhistorisk ekspert.